

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୩)

108 Upanishad (Vol – 3)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ

(Sannyasa Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପରବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

(Parabrahmopanisat / Parabrahma Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଡରଶୀସେନ ମେହେର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା,

mehrtaranisen1@gmail.com

ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ / ପରବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ ॥

ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦି ବେଦ୍ୟାଖଣ୍ଡସୁଖାକୃତି ।
ପରିବ୍ରାଜକହୃଦ୍ଘୋଷଂ ପରିତସ୍ତ୍ରେପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋଃ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ମହାଶାଲଃ ଶୌନକୋଽଙ୍ଗିରସଂ ଭଗବନ୍ତଂ ପିତୃଲାଦଂ
ବିଧିବଦୁପସନ୍ନଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ ଦିବ୍ୟେ ବ୍ରହ୍ମପୁରେ କେ ସଂପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଭବନ୍ତି ।
କଥଂ ସୃଜ୍ୟନ୍ତେ । ନିତ୍ୟାତ୍ମନ ଏଷ ମହିମା । ବିଭଜ୍ୟ ଏଷ ମହିମା ବିଭୁଃ ।
କ ଏଷଃ । ତସ୍ମୈ ସ ହୋବାତ ।
ଏତସ୍ମତ୍ୟଂ ଯତ୍-ପ୍ରବ୍ରବୀମି ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ବରିଷ୍ଠାଂ ଦେବେଭ୍ୟଃ ପ୍ରାଣେଭ୍ୟଃ ।
ପରବ୍ରହ୍ମପୁରେ ବିରଜଂ ନିଷ୍କାଳଂ ଶୁଭମକ୍ଷରଂ ବିରଜଂ ବିଭାତି ।
ସ ନିୟତ୍ତିତି ମଧୁକରଃ ଶ୍ଵେତ ବିକର୍ମକଃ । ଅକର୍ମା ସ୍ୱାମୀବ ସ୍ଥିତଃ ।
କର୍ମତରଃ କର୍ଷକବତ୍ପଲମନୁଭବତି । କର୍ମମର୍ମଜ୍ଞାତା କର୍ମ କରୋତି ।
କର୍ମମର୍ମ ଜ୍ଞାତ୍ୱା କର୍ମ କୁର୍ୟାତ୍ । କୋ ଜାଲଂ ବିକ୍ଷିପେଦେକୋ ନୈନମପକର୍ଷତ୍ୟପକର୍ଷତି ।
ପ୍ରାଣଦେବତାଶ୍ଚତ୍ୱାରଃ । ତାଃ ସର୍ବା ନାତ୍ୟଃ ସୁଷୁପ୍ତଶ୍ୟୋନାକାଶବତ୍ ।

ଯଥା ଶ୍ୟାମଃ ଖମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଯାତି ସ୍ବମାଲୟଂ କୁଲାୟମ୍ । ଏବଂ ସୁଷୁପ୍ତଂ ବ୍ରୂତ ।
 ଅୟଂ ଚ ପରଶ୍ଚ ସ ସର୍ବତ୍ର ହିରଣ୍ମୟେ ପରେ କୋଶେ । ଅମୃତା ହ୍ୟେଷା ନାତୀ ତ୍ରୟଂ ସଂଚରତି ।
 ତସ୍ୟ ତ୍ରିପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମ । ଏଷାତ୍ରେଷ୍ୟ ତତୋଽନୁତିଷ୍ଠତି । ଅନ୍ୟତ୍ର ବ୍ରୂତ ।
 ଅୟଂ ଚ ପରଂ ଚ ସର୍ବତ୍ର ହିରଣ୍ମୟେ ପରେ କୋଶେ ।
 ଯଥୈଷ ଦେବଦତ୍ତୋ ଯଶ୍ଚ୍ୟା ଚ ତାତ୍ୟମାନୋ ନୈବୈତି ।
 ଏବମିଷ୍ଟାପୂର୍ତ୍ତକର୍ମା ଶୁଭାଶୁଭୈର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
 ଯଥା କୁମାରକୋ ନିଷ୍କାମ ଆନନ୍ଦମଭିୟାତି ।
 ତଥୈଷ ଦେବଃ ସ୍ବପ୍ନ ଆନନ୍ଦମଭିୟାତି । ବେଦ ଏବ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ।
 ଜ୍ୟୋତିଷା ମା ଜ୍ୟୋତିରାନନ୍ଦୟତ୍ୟେବମେବ ।
 ତପ୍ତଂ ଯଜିତଂ ପରମାତ୍ମାନମାନନ୍ଦୟତି । ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣମାଜାୟତେଶ୍ବରାତ୍ ।
 ଭୂୟସ୍ତେନୈବ ମାର୍ଗେଣ ସ୍ବପ୍ନସ୍ଥାନଂ ନିୟଜ୍ଞତି ।
 ଜଲୁକାଭାବବଦ୍ୟଥାକାମମାଜାୟତେଶ୍ବରାତ୍ । ତାବତାତ୍ମାନମାନନ୍ଦୟତି ।
 ପରସଂଧି ଯଦପରସନ୍ନୀତି । ତପ୍ତଂ ନାପରଂ ତ୍ୟଜତି ।
 ତଦୈବ କପାଳାଷ୍ଟକଂ ସଂଧାୟ ଯ ଏଷ ସ୍ତନ ଇବାବଲମ୍ବ୍ୟତେ ସେନ୍ଦ୍ରୟୋନିଃ ସ ବେଦୟୋନିରିତି ।
 ଅତ୍ର ଜାଗ୍ରତି । ଶୁଭାଶୁଭାତିରିକ୍ତଃ ଶୁଭାଶୁଭୈରପି କର୍ମଭିର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
 ଯ ଏଷ ଦେବୋଽନ୍ୟଦେବାସ୍ୟ ସଂପ୍ରସାଦୋଽନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟସଙ୍ଗତିଦ୍ରୁପଃ ପୁରୁଷଃ ।
 ପ୍ରଣବହଂସଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ । ନ ପ୍ରାଣହଂସଃ । ପ୍ରଣବୋ ଜୀବଃ ।
 ଆଦ୍ୟା ଦେବତା ନିବେଦୟତି । ଯ ଏବଂ ବେଦ ତତ୍ତ୍ବଂ ନିବେଦୟତେ ।
 ଜୀବସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମତ୍ବମାପାଦୟତି । ସତ୍ତ୍ବମଥାସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟାନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତତ୍ତ୍ବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ ।
 ମୁମୁକ୍ଷୋରନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତଧାରଣମ୍ ।
 ବହିର୍ଲକ୍ଷ୍ୟମାଶିଶାୟାଞ୍ଜୋପବୀତଧାରଣଂ କର୍ମଣୋ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟ ।
 ଅନ୍ତରୂପବୀତଲକ୍ଷଣଂ ତୁ ବହିସ୍ତନ୍ତ୍ରବଦବ୍ୟକ୍ତମନ୍ତ୍ରସ୍ତନ୍ତ୍ରମେଲନମ୍ ।
 ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ସଦସଦ୍-ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନଂ ନ ଚୋଭୟମ୍ ।
 ନ ସଭାଗଂ ନ ନିର୍ଭାଗଂ ନ ଚାପ୍ୟଭୟରୂପକମ୍ ॥

ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମେକତ୍ୱବିଜ୍ଞାନଂ ହେୟଂ ମିଥ୍ୟାତ୍ୱକାରଣାଦିତି ।
 ପଞ୍ଚିପାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୋ ନ କିଂଚନ ।
 ଚତୁଷ୍ପାଦନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତନୋଽନ୍ତର୍ଜୀବବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତ୍ୱାରି ସ୍ଥାନାନି ।
 ନାତିଦୃଢ଼ୟକଣ୍ଠମୂର୍ଧସୁ ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିତୁରୀୟାବସ୍ଥାଃ ।
 ଆହବନୀୟଗାର୍ହପତ୍ୟଦକ୍ଷିଣସଭ୍ୟାଗ୍ନିଷୁ ।
 ଜାଗରିତେ ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ୱପ୍ନେ ବିଷ୍ଣୁଃ ସୁଷୁପ୍ତୌ ରୁଦ୍ରସ୍ତୁରୀୟମକ୍ଷରଂ ଚିନ୍ମୟମ୍ ।
 ତସ୍ମାଜ୍ଜତୁରବସ୍ଥା ।
 ଚତୁରଙ୍ଗୁଲବେଷ୍ଟନମିବ ଷଷ୍ଠବତିତତ୍ତ୍ୱାନି ତନ୍ତ୍ରବଦ୍ୱିଭଜ୍ୟ ତଦାହିତଂ
 ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତ୍ୟ ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତ୍ତତ୍ତ୍ୱନିଷ୍ପର୍ଷମାପାଦ୍ୟ ଜ୍ଞାନପୂର୍ବଂ ତ୍ରିଗୁଣସ୍ୱରୂପଂ
 ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିତ୍ୱଂ ପୃଥଗ୍ୱିଜ୍ଞାୟ ନବବ୍ରହ୍ମାଖ୍ୟାନବଗୁଣୋପେତଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ନବମାନମିତସ୍ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତ୍ୟ
 ସୂର୍ଯ୍ୟେନ୍ଦ୍ରଗ୍ନିକଳାସ୍ୱରୂପତ୍ୱେନୈକୀକୃତ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତରେକତ୍ୱମପି ମଧ୍ୟେ
 ତ୍ରିରାବୃତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶ୍ୱରତ୍ୱମନୁସଂଧାୟାଦ୍ୟନ୍ତମେକୀକୃତ୍ୟ
 ଚିଦ୍-ଗ୍ରନ୍ଥାବଦ୍ୱୈତଗ୍ରନ୍ଥିଂ କୃତ୍ୱା ନାଭ୍ୟାଦିବ୍ରହ୍ମବିଲମ୍ବମାଣଂ
 ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ସପ୍ତବିଂଶତିତତ୍ତ୍ୱସଂବନ୍ଧଂ ତ୍ରିଗୁଣୋପେତଂ
 ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଲକ୍ଷଣଲକ୍ଷିତମପ୍ୟେକତ୍ୱମାପାଦ୍ୟ ବାମାଂସାଦିଦକ୍ଷିଣକଣ୍ଠ୍ୟନ୍ତଂ
 ବିଭାବ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତଗ୍ରହସଂମେଲନମେକଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ମୂଲମେକଂ ସତ୍ୟଂ
 ମୃଣ୍ମୟଂ ବିଜ୍ଞାତଂ ସ୍ୟାଦ୍ୱାଚାରମୁଣଂ ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ମୃତ୍ତିକେତ୍ୟେବ ସତ୍ୟଂ ।
 ହଂସେତି ବର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟେନାନ୍ତଃ ଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱଂ ନିଶ୍ଚିତ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱଂ
 ବ୍ରହ୍ମଧ୍ୟାନାର୍ହତ୍ୱଂ ଯୁତିତ୍ୱମଲକ୍ଷିତାନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମେବଂ
 ବହିର୍ଲକ୍ଷିତକର୍ମଶିଖା ଜ୍ଞାନୋପବୀତଂ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟାଭାସବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱସ୍ୟ
 କେଶସମୁହଶିଖାପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକାର୍ଯ୍ୟସତନ୍ତ୍ରକୃତୋପବୀତତ୍ୱଂ ଚତୁର୍ଗୁଣୀକୃତ୍ୟ
 ଚତୁର୍ବିଂଶତିତତ୍ତ୍ୱାପାଦନତନ୍ତ୍ରକୃତ୍ୱଂ ନବତତ୍ତ୍ୱମେକମେବ ପରଂବ୍ରହ୍ମ
 ତତ୍-ପ୍ରତିସରୟୋଗ୍ୟତ୍ୱାଦ୍ୱହୁମାର୍ଗପ୍ରବୃତ୍ତିଂ କଲ୍ମୟନ୍ତି ।
 ସର୍ବେଷାଂ ବ୍ରହ୍ମାଦୀନାଂ ଦେବର୍ଷୀଣାଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ମୂର୍ତ୍ତିରେକା ।

ବ୍ରହ୍ମେକମେବ । ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱମେକମେବ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରବିଶେଷାଃ ପୃଥକ୍ପୃଥକ୍ ଶିଖାବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମିଣାମେକକୈବ ।
ଅପବର୍ଗସ୍ୟ ଯତଃ ଶିଖାୟଜ୍ଞୋପବୀତମୂଳଂ ପ୍ରଣବମେକମେବ ବଦନ୍ତି ।
ହଂସଃ ଶିଖା । ପ୍ରଣବ ଉପବୀତମ୍ । ନାଦଃ ସଂଧାନମ୍ ।
ଏଷ ଧର୍ମୋ ନେତରୋ ଧର୍ମଃ । ତଚ୍ଛଧମିତି ।
ପ୍ରଣବହଂସୋ ନାଦସ୍ତ୍ରିବୃହତ୍ ସ୍ୱହୃଦି ଚୈତନ୍ୟେ ତିଷ୍ଠତି ତ୍ରିବିଧଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
ତଦ୍ୱିଜି ପ୍ରାପଞ୍ଚିକଶିଖୋପବୀତଂ ତ୍ୟଜେତ୍ ।

ସଶିଖଂ ବପନଂ କୃତ୍ୱା ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ଧୁଧଃ ।
ୟଦକ୍ଷରଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ମାତ୍ତମିତି ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧ ॥

ପୁନର୍ଜନ୍ମନିବୃତ୍ୟର୍ଥଂ ମୋକ୍ଷସ୍ୟାହର୍ନଶଂ ସ୍ମରେତ୍ ।
ସୂତନାସୂତ୍ରମିଦୁ୍ୟକ୍ତଂ ସୂତ୍ରଂ ନାମ ପରଂ ପଦମ୍ ॥ ୨ ॥

ତସ୍ମାତ୍ରଂ ବିଦିତଂ ଯେନ ସ ମୁମୁକ୍ଷୁଃ ସ ଭିକ୍ଷୁକଃ ।
ସ ବେଦବିସ୍ତଦାଚାରଃ ସ ବିପ୍ରଃ ପଞ୍ଚ-କ୍ରିପାବନଃ ॥ ୩ ॥

ଯେନ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରୋତଂ ସୂତ୍ରେ ମଣିଗଣା ଇବ ।
ତସ୍ମାତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟୋଗୀ ଯୋଗବିଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯତିଃ ॥ ୪ ॥

ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ୱିପ୍ରୋ ଯୋଗବିଜ୍ଞାନତତ୍ପରଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଭାବମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସ ମୁକ୍ତିଭାକ୍ ॥ ୫ ॥

ନାଶୁଚିତ୍ତଂ ନ ଚୋକ୍ଷିଷ୍ଠଂ ତସ୍ୟ ସୂତ୍ରସ୍ୟ ଧାରଣାତ୍ ।
ସୂତ୍ରମନ୍ତ୍ରର୍ଗତଂ ଯେଷାଂ ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋପବୀତିନାମ୍ ॥ ୬ ॥

ଯେ ତୁ ସୂତ୍ରବିଦୋ ଲୋକେ ତେ ତ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ।
ଜ୍ଞାନଶିଖିନୋ ଜ୍ଞାନନିଷ୍ଠା ଜ୍ଞାନଯୁଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ।
ଜ୍ଞାନମେବ ପରଂ ତେଷାଂ ପବିତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନମୀରିତମ୍ ॥ ୭ ॥

ଅଗ୍ନୋରିବ ଶିଖା ନାନ୍ୟା ଯୁସ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୟୀ ଶିଖା ।
ସ ଶିଖୀତୁ୍ୟତ୍ୟତେ ବିଦ୍ବାନ୍ନେତରେ କେଶଧାରିଣଃ ॥ ୮ ॥

କର୍ମଣ୍ୟଧିକୃତାଃ ଯେ ତୁ ବୈଦିକେ ଲୌକିକେଽପି ବା ।
ବ୍ରାହ୍ମଣାଭାସମାତ୍ରେଣ ଜୀବନ୍ତେ କୁକ୍ଷିପୁରକାଃ ।
ବ୍ରଜନ୍ତେ ନିରୟଂ ତେ ତୁ ପୁନର୍ଜନ୍ମନି ଜନ୍ମନି ॥ ୯ ॥

ବାମାଂସଦକ୍ଷକଣ୍ଠ୍ୟକ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରଂ ତୁ ସବ୍ୟତଃ ।
ଅନ୍ତର୍ବହିରିବାତ୍ୟର୍ଥଂ ତତ୍ତ୍ବତନ୍ତ୍ରସମନ୍ୱିତମ୍ ॥ ୧୦ ॥

ନାଭ୍ୟାଦିବ୍ରହ୍ମରକ୍ତାକ୍ତପ୍ରମାଣଂ ଧାରୟେନ୍ନୁଧୀଃ ।
ତେଭିର୍ଧାର୍ଯ୍ୟମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ କ୍ରିୟାଙ୍ଗଂ ତନ୍ତ୍ରନିର୍ମିତମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଶିଖା ଜ୍ଞାନମୟୀ ଯୁସ୍ୟ ଉପବୀତଂ ତ ତନ୍ମୟମ୍ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ସକଲଂ ତସ୍ୟ ନେତରେଷାଂ ତୁ କିଂଚନ ॥ ୧୨ ॥

ଇଦଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ତୁ ପରମଂ ଯୁପୁରାୟଣମ୍ ।
ବିଦ୍ବାନ୍ୟଜ୍ଞୋପବୀତୀ ସଂଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସ ମୁକ୍ତିଭାକ୍ ॥ ୧୩ ॥

ବହିରନ୍ତଶ୍ଳୋପବୀତୀ ବିପ୍ରଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ।
ଏକଯୁଜ୍ଞୋପବୀତୀ ତୁ ନୈବ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ॥ ୧୪ ॥

ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବପ୍ରୟତ୍ନେନ ମୋକ୍ଷାପେକ୍ଷୀ ଭବେଦ୍ୟତିଃ ।
ବହିଃସୂତ୍ରଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସ୍ବାନ୍ତଃସୂତ୍ରଂ ତୁ ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧୫ ॥

ବହିଃପ୍ରପଞ୍ଚଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମନାଦୃତ୍ୟ ପ୍ରଣବହଂସଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମବଲମ୍ବ୍ୟ
ମୋକ୍ଷସାଧନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାଦିତ୍ୟାହ ଭଗବାଞ୍ଚ୍ଛେନିକ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ପ୍ରିରେରଞ୍ଜେସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃକ୍ଷଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷେୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।।

।। ଇତି ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।

